

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**М. І. Саєнко, Д. А. Селіхов,
І. С. Лантух, Т. О. Жеглінська**

**ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ.
ЗБІРНИК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**

Навчально-методичний посібник

Дніпро
2020

УДК 340.11: 351.741

П 50

*Рекомендовано науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол від 21.11.2020 № 3)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Логвиненко Б. О. – професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Єрмак О. О. – начальник Управління стратегічних розслідувань Національної поліції України в Полтавській області, полковник поліції.

П 50 Поліцейська деонтологія: збірник тестових завдань : навч.-метод. посібник / М. І. Саєнко, Д. А. Селіхов, І. С. Лантух. Т. О. Жеглінська. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2020. 60 с.

ISBN 978-617-8032-08-1

Навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія». Подані у виданні тестові завдання стосуються основних понять, принципів, функцій та мінімальних деонтологічних вимог, культурологічних компонентів дотримання яких є необхідним у професійній діяльності.

Посібник розрахований на здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, практичних працівників, а також усіх, хто цікавиться проблематикою моральних імперативів в юридичній діяльності.

ISBN 978-617-8032-08-1

© ДДУВС, 2021

© Автори, 2020

ЗМІСТ

Передмова	4
Рекомендована література	7
Методичні поради щодо виконання тестових завдань	11
Тестові завдання за темами навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія»	12
ТЕМА 1. Предмет і завдання курсу «Поліцейська деонтологія»	12
ТЕМА 2. Національні та міжнародні стандарти професійної діяльності поліції. Службовий етикет	17
ТЕМА 3. Психологічна культура поліцейського	23
ТЕМА 4. Моральна культура поліцейського	29
ТЕМА 5. Естетична культура прав поліцейського	36
ТЕМА 6. Комунікативна культура поліцейського	42
ТЕМА 7. Професійна деформація поліцейського: форми прояву та профілактикат	48
Питання для підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія»	55

ПЕРЕДМОВА

Поліцейська деонтологія має на меті ввести здобувачів вищої освіти в систему правового обороту у майбутню професію, ознайомити з її місцем в суспільстві; показати сферу прикладання знань; розкрити деонтологічні вимоги, що пред'являються до неї; дати загальне уявлення про принципи, норми, вміння і навички, якими мусить оволодіти, щоб відповідати своєму професійному призначенню.

Юридична діяльність – важлива складова частина системи правового обороту у державі, яка має чітко визначені цілі, завдання, функції щодо забезпечення законності, охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина, правопорядку, створення умов правового режиму держави. Відповідно до стандартів підготовки правника (правознавця і правоохоронця) системи правового обороту та сфер застосування правових знань. З одного боку, даний курс є більш вузьким за змістом ніж загальна деонтологія, оскільки в ньому зроблено акцент на спеціалізацію в системі саме правоохоронної діяльності а, з іншого - більш широким, тому що в межах цієї спеціалізації докладно і всебічно знайомить з специфікою роботи в умовах правової дійсності.

Навчально-методичний посібник «Поліцейська деонтологія: збірник тестових завдань» підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія», яка відповідає встановленим освітнім вимогам, необхідним для підготовки фахівців за спеціальностями «Право» та «Правоохоронна діяльність».

Навчальну дисципліну «Поліцейська деонтологія» викладають для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія» у здобувачів вищої освіти формуються *компетентності*, визначені освітньою програмою, а саме:

- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність у різноманітних соціальних ситуаціях ефективно взаємодіяти з людьми в системі міжособистісних відносин, визначати інтереси й мотиви їх поведінки, примирювати сторони з протилежними інтересами;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;
- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільст-

ва, усвідомлюювати цінність громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

– знати й розуміти: правові засади функціонування держави й основ законодавства України; систему забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічності безпеки й порядку, основні принципи її функціонування та взаємодії складових;

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія», згідно з вимогами освітньої програми, здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

- природу етичних стандартів, у тому числі основних питань етики, поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності;

- правові засади функціонування держави і основ законодавства України; системи забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, основні принципи її функціонування та взаємодії його складових, основи діяльності структури сучасних європейських правоохоронних інститутів в умовах інтеграційних процесів;

- процеси координації діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також здійснювати комунікації з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на правопорушення;

- зміст і значення деонтологічних вимог до поліцейського та його діяльності; основні категорії деонтології і професійної етики; форми прояву професійної деформації на понятійному рівні;

- особливості моральної, естетичної, психологічної культури працівника Національної поліції; національні та міжнародні стандарти професійної діяльності поліції на фундаментальному рівні;

вміти:

- застосовувати базові знання та розуміння процесуальних документів що використовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, превентивні та примусові заходи, також здійснення кваліфікації адміністративних правопорушень;

- планувати, організовувати і здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі корупційних;

- застосовувати законодавство України, що регулює надання правоохоронних послуг, захист прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб;

- працювати автономно та в команді виконуючи посадові

обов'язки за посадою в ході повсякденної діяльності і виявленню причин та умов, що спричиняють правопорушення та безпосередньо застосувати заходи для їх усунення;

- володіти достатнім навичками адаптуватися і діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки;

- підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти, самоосвіти;

- аналізувати особисту професійну діяльність з погляду деонтологічних вимог; організувати відповідно до деонтологічних вимог спілкування в колективі, відносини з підлеглими, керівниками, громадянами на алгоритмічному рівні;

- організувати моральне виховання співробітників; відстоювати власні права, захищати честь і гідність громадян на евристичному рівні.

- оволодіти соціально-психологічними компетентностями (Soft Skills):

- 1) мотивації успіху;

- 2) усвідомлення життєвих цінностей;

- 3) критичного і творчого мислення.

Навчально-методичний посібник містить: детальний опис змісту кожної теми навчальної дисципліни; ключові поняття й тестові завдання до тем навчальної дисципліни; перелік основної літератури; методичні поради щодо опрацювання кожної теми. Посібник рекомендовано використовувати під час підготовки до семінарських занять та для самостійного вивчення дисципліни «Поліцейська деонтологія».

Навчально-методичний посібник «Поліцейська деонтологія: збірник тестових завдань» підготовлено на основі Конституції, законів та підзаконних нормативно-правових актів України, навчальних посібників, підручників, енциклопедичних видань, довідкової літератури. Він розрахований на здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, практичних працівників, а також усіх, хто цікавиться проблематикою морально-етичних імперативів в юридичній діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативні акти:

1. Конституція України. Закон України станом на 20.06.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020 р.).
2. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою від 29 листопада 1985 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
3. Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. № 47/33 URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
4. Декларація про поліцію від 8 травня 1979 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
5. Європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2001 р. URL: <http://polis.osce.org> (дата звернення 18.06.2020р.).
6. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
7. Керівні принципи, щодо ролі осіб, які здійснюють судове переслідування від 27 серпня 7 вересня 1990 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
8. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
10. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або пригнічуючих гідність видів поведінки і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
11. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
12. Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами щодо підтримання правопорядку від 27 серпня - 7 вересня 1990 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
13. Основні принципи поведінки з в'язнями. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р. №45/111 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
14. Дисциплінарний статут Національної поліції України. Затверджений Законом України від 15 березня 2018 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
15. Про запобігання корупції. Закон України від 14 жовтня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).
16. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

17. Правила етичної поведінки поліцейських. Затверджені наказом МВС України №1179 від 9 листопада 2016 р. Офіційний вісник України. 2017. № 2. Ст. 522.

Постанови, інші рішення, роз'яснення судів:

1. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Афанасьєв проти України» від 5 квітня 2005 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

2. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Балицький проти України» від 3 листопада 2011 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

3. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Григор'єв проти України» від 15 травня 2012 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_833 (дата звернення 18.06.2020р.).

4. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Леонід Лазаренко проти України» URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

5. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

6. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Омельченко проти України» від 17 липня 2014 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

7. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Савіцький проти України» від 26 жовтня 2010 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

8. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Яременко проти України» від 3 листопада 2011 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 18.06.2020р.).

Підручники:

1. Юридична деонтологія: підручник / Погребняк С. П. та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2015. 248 с.

2. Юридична деонтологія : Підручник / С. С. Сливка . Київ: Атіка ; Харків: Право, 2015. 296 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Банчук О. А., Москаленко О. М. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство: навчальний посібник. Київ, 2013. 588 с.

2. Ведерніков Ю. А., Кульбач С. О., Кучук А. М. Юридична деонтологія : навч. посіб. Дніпропетровськ: Свідлер А. Л., 2011. 206 с.

3. Гусарєв С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. Вид 3-тє, переробл. і допов. Київ: Знання, 2015. 495 с.

4. Гапотій В. Д., Мінкова О. Г. Юридична деонтологія: навч. посіб., Ме-

літополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. 146 с.

5. Кацавець Р. С. Юридична деонтологія. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2016. 126 с.

6. Молдован А. В, Добкіна К. Р., Клюєва Є. М. Юридична деонтологія. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2015. 224 с.

7. Радовецька Л. В., Лясковська С. П., Тихомиров О.О. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посіб. Київ: Кондор. 2019. 296 с.

8. Пендюра М. М., Старицька О. О. Поліцейська деонтологія : Навчальний посібник. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 276 с.

9. Юридична деонтологія і професійна етика та логіка для юристів: навчально-методичний практикум для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки Правознавство / А. В. Грубінко; В. М. Кравчук. Тернопіль, 2016. 109 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Бігун В. С. Добросесність як принцип правосуддя: постановка проблеми та сучасний дискурс Часопис Київського університету права. 2018/2. С. 29–33

2. Гіда Є. О. Деонтологічні засади забезпечення прав і свобод людини і громадянина працівниками міліції у сфері правопорядку : монографія. Київ : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 416 с.

3. Гіда Є. О. Деонтологічні основи правоохоронної діяльності міліції України : навч. посіб. Київ : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 120 с.

4. Гіда Є. О. Деонтологічні засади діяльності поліції та їх закріплення у міжнародно-правових документах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 25. С. 20–23.

5. Гаркуша А. Г. Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. № 1. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

6. Дроботя В. Этические стандарты работников правоохранительных органов и судов США. Юридический вестник. 2000. № 3. С. 110–112.

7. Кучук А. М. Права людини: соціокультурний і деонтологічний аспекти. PRÁVA A SLOBODY ČLOVEKA A OBČANA: MECHANIZMUS ICH IMPLEMENTÁCIE A OCHRANY RÔZNYCH OBLASTIACH PRÁVA: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (19 – 20 septembra 2014, Bratislava, Slovenská republika). Bratislava, 2014. P.68–70.

8. Лошицький М. В. Нормативно-правове регулювання поліцейської діяльності в Україні. Підготовка кадрів міліції (поліції): історія та сучасність: матеріали міжвузів. наук.-теорет. конф. Київ : НАВС, 2011. С. 164–167.

9. Лошицький М. В. Основы полицейского права Европейского Союза : история формирования и развития правового регулирования отрасли. Современные проблемы науки и образования. 2014. № 2. URL: <http://www.science-education.ru/116-12962> (дата звернення 18.06.2020р.).

10. Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837. С. 287–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_48 (дата звернення 18.06.2020р.).

11. Проневич О. С. Імплементация Європейських деонтологічних стандартів професійної діяльності поліцейських у вітчизняне законодавство: до постановки проблеми. Вісник Харків. нац. ун-ту внутр. справ. 2018. 75(4), с. 102–110. URL: <http://visnyk.univd.edu.ua> (дата звернення: 18.06.2020р.).

12. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. праць / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. спец. фіз. підготовки ф-ту №2.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 246 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 18.06.2020р.).

13. Куценко В. О, Комзюк М. А, Іншеков М. В. Проблеми та перспективи розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків. 2018. С. 41–43. URL: <http://dspace.univd.edu.ua> (дата звернення: 18.06.2020р.)

Інтернет-ресурси:

1. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 18.06.2020р.).

2. Веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/> (дата звернення 18.06.2020р.).

3. Веб-сайт Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів. URL: <http://umdppl.info> (дата звернення 18.06.2020р.).

4. Веб-сайт Міністерства внутрішніх справ. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index> (дата звернення 18.06.2020р.).

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тестові завдання з навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія» покликані перевірити рівень засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу й полегшити підготовку до семінарських та практичних занять, контрольних робіт та іспиту. Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни тестові завдання розбито на сім тем, які охоплюють поняття, предмет та метод поліцейської деонтології, загальну характеристику юридичної діяльності та її окремих видів, висвітлено засади правової, моральної, етичної, естетичної, професійної культури юриста. До кожної теми запропоновано двадцять тестових завдань, що складаються з одного питання та чотрьох можливих варіантів відповіді, де один – правильний. Правильна відповідь оцінюється в один бал.

Виконання тестових завдань потребує ретельного вивчення матеріалів навчальних посібників, підручників, а також текстів відповідних нормативно-правових договорів та практики ЄСПЛ. Здобувачі вищої освіти можуть використовувати тести для самоконтролю й перевірки ґрунтовності набутих знань, а також як одну з форм поточного контролю, який здійснює викладач після вивчення окремої теми з поліцейської деонтології.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»

Тема 1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»

Юридична деонтологія як навчальна дисципліна. Професійна етика і деонтологія. Поліцейська деонтологія. Предмет юридичної деонтології. Норми-дозволи, норми-заборони, норми-зобов'язання, норми-рекомендації. Обов'язок. Моральні вимоги. Мета, завдання і функції юридичної деонтології. Структура курсу.

Історія розвитку деонтологічних знань. Основні ідеї праці І. Бентама «Деонтологія або наука про мораль». Деонтологія працівника Національної поліції. Державні стандарти юридичної професії як офіційні джерела юридичної деонтології.

Ключові поняття: «етика», «мораль», «право», «професійна етика», «функції поліцейської деонтології», «норми-дозволи», «норми-заборони», «норми-зобов'язання», «норми-рекомендації», «обов'язок», «моральні вимоги», «поліцейська деонтологія».

Тестові завдання до теми 1

1. *Як називається система знань про об'єктивні закономірності і випадковості розвитку держави і права, одержаних в результаті інтелектуальної діяльності вчених щодо глибокого осягнення і прогнозування динаміки правових явищ і процесів у суспільстві?*

- а) Юридична практика;
- б) Правова система;
- в) Юридична професія;
- г) Юридична наука.

2. *Внутрішню будову юридичної науки складають наступні елементи:*

- а) Поняття, категорії, теорії, принципи, юридична практика;
- б) Категорії, наукові факти, гіпотези, методи, системи знань прикладного характеру, методологія юридичної науки;
- в) Система знань прикладного характеру;
- г) Юридична наука, юридична освіта, юридична практика.

3. Чи згодні ви з тим, що для юридичної практики характерні такі ознаки?

- а) Діяльність, яка здійснюється за допомогою правових та інших засобів;
- б) Діяльність, яка не впливає на функціонування суспільних відносин;
- в) Діяльність, яка не породжує юридичних наслідків;
- г) Діяльність, яка нормативно закріплена в правових актах, а також етичних і деонтологічних кодексах.

4. До юридичних наук теоретичного рівня відносяться:

- а) Загальна теорія держави та права, філософія права;
- б) Науки конституційного права, кримінального права, цивільного права;
- в) Юридична деонтологія, історія вчень про державу і право, криміналістика;
- г) Філософія права, юридична психологія, кримінологія.

5. Який принцип юридичної практичної діяльності передбачає шанобливе ставлення до конкретної людини з урахуванням її індивідуальних особливостей, уміння поставити себе на місце клієнта і подивитись на ситуацію з його позицій, співпереживати йому, виявляти милосердя?

- а) Принцип гуманізму;
- б) Принцип законності;
- в) Принцип істинності;
- г) Принцип плюралізму.

6. Під функціями юриспруденції розуміють:

- а) Загально філософські, конкретно-наукові;
- б) Ідеологічна, прогностична, виховна;
- в) Регулятивна, охоронна, уповноважуюча, забороняюча;
- г) Прикладні, спеціальні, фундаментальні.

7. Під терміном «юридична наука» розуміють:

- а) Сукупність наукових знань про дійсність;
- б) Всі відповіді вірні;
- в) Конкретну юридичну науку;
- г) Систему юридичних наук.

8. *Випускник, одержуючи вищу юридичну освіту, повинен мати наступні якості правника-професіонала:*

- а) Намагання встановити істину і авантюризм;
- б) Спостережливість, гуманізм, надмірна сором'язливість;
- в) Чесність, прагматизм, юридичний азарт;
- г) Знати і поважати закони, вміти організовувати свою роботу, бути справедливим і гуманним, поважати моральні цінності, мати почуття обов'язку і відповідальності за доручену справу.

9. *Чи згодні ви з тим, що випускник, отримуючи вищу юридичну освіту, повинен відповідати таким деонтологічним нормативам?*

- а) Бути здатним поставити себе на місце іншої людини (клієнт - і оцінити ситуацію з цих позицій) ;
- б) Знати основи державної ідеології і керуватись ними у своїй практичній діяльності;
- в) Бути справедливим і гуманним, поважати моральні цінності, бути здатним до співпереживання і милосердя, нести відповідальність за долі людей;
- г) Керуватись принципом верховенства права, знати та поважати закони, нетерпимо ставитись до будь-якого їх порушення у власній професійній діяльності.

10. *За змістом інтелектуальної праці виокремлюють такі види юридичної діяльності:*

- а) реконструктивна, політична, економічна, виховна, колективна;
- б) реєстраційна, комунікативна, судочинство, слідство;
- в) прогностична, організаційна, індивідуальна та колективна;
- г) пізнавально-пошукова, реконструктивна.

11. *Що є предметом юридичної деонтології?*

- а) Сукупність правил, норм, принципів, що визначають вимоги до юриста та юридичної діяльності;
- б) Виявлення моральних аспектів у правоохоронній діяльності;
- в) Юридичні науки;
- г) Аналіз відношення юриста-фахівця до смислу і цінностей права, юридичних норм.

12. *Оберіть одного з вказаних мислителів, який ввів до наукового обігу термін «деонтологія»?*

- а) Гіппократ;
- б) Аристотель;

- в) Гегель;
- г) І. Бентам.

13. Визначіть прізвище науковця, ініціатора викладання юридичної деонтології в юридичних вузах:

- а) О. Ф. Скакун;
- б) В. С. Сливка;
- в) В. Горшенъов;
- г) О. С. Пилипишин.

14. Які види юридичної діяльності за змістом вам відомі?

- а) Індивідуальна, колегіальна;
- б) Консультативна, тлумачення, виступи в юридичних установах, ведення юридичної справи;
- в) Адвокатська, слідча, судова, прокурорська, нотаріальна;
- г) Освітня, наукова, практична.

15. Юридична деонтологія повинна допомогти курсантові:

- а) Вирішувати юридичні справи;
- б) Розуміти закони;
- в) Писати законопроекти;
- г) Навчатися спілкуватися з клієнтами і колегами керувати людьми, виважено аналізувати складні ділові ситуації, самостійно приймати рішення.

16. Термін «деонтологія» походить від грецького слова, що означає:

- а) Правильне і потрібне;
- б) Необхідне і корисне;
- в) Важливе і потрібне;
- г) Належне.

17. Юридична діяльність може здійснюватися у таких основних формах як:

- а) Організаційна, виховна, процесуальна;
- б) Наукова, навчальна, практична;
- в) Державна, недержавна, організаційна, судова;
- г) Слідча, прокурорська, виховна, реконструктивна.

18. Особливість юридичної деонтології полягає в тому, що вона характеризує юриспруденцію крізь призму:

- а) Знання законів і вміння ними користуватися;
- б) Власного правового досвіду;
- в) Юридичної професії і діяльності юриста як особистості;
- г) Своєчасного ознайомлення з правовими актами, які відносяться до діяльності юриста.

19. Що слід розуміти під юридичною деонтологією як навчальною дисципліною?

- а) Систему законодавчих вимог щодо регулювання юридичної діяльності;
- б) Всі відповіді вірні;
- в) Науку, що досліджує загальні закономірності функціонування державних інститутів влади у сфері реалізації права;
- г) Систему загальних знань про основні закономірності здійснення професійної діяльності юристів, вимоги, що висувуються до представників юридичної професії.

20. Визначте види соціальної діяльності за основними сферами суспільного життя:

- а) Організаційна, виховна, антидержавна, індивідуальна або колективна, юридична;
- б) Наукова, релігійна, просвітницька, творча, приватна, публічна, морально-етична, процесуальна, гуманістична;
- в) Економічна, політична, культурна, правова;
- г) Виробнича, творча, освітня, дослідницька, молодіжна, загальнодержавна.

Методичні поради щодо опрацювання теми 1

Під час вивчення положень цієї теми особливу увагу слід звернути на функції поліцейської деонтології. Необхідно чітко усвідомити важливість вивчення і сприйняття положень цієї навчальної дисципліни, що допоможе розгляд слухачами мети, завдань, функцій поліцейської деонтології.

Важливо також з'ясувати історичні аспекти становлення як деонтологічного знання, так і самої поліцейської деонтології як навчальної дисципліни.

Важливо також з'ясувати відмінність норм, що закріплюють основні принципи права, від інших норм системи.

Тема 2. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ. СЛУЖБОВИЙ ЕТИКЕТ

Національні стандарти діяльності Національної поліції. Дисциплінарний статут Національної поліції України. Правила етичної поведінки поліцейських. Присяга.

Стандарти ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.), «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права» (1966 р.), «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1979 р.), «Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання» (1984 р.), «Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами щодо підтримання правопорядку» (1990 р.), «Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою» (1985 р.), «Основні принципи поводження з в'язнями» (1990 р.), «Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення» (1992 р.), «Керівні принципи, щодо ролі осіб, які здійснюють судове переслідування» (1990 р.).

Стандарти Ради Європи. Декларація про поліцію (1979 р.), Європейський кодекс поліцейської етики (2001 р.), «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» (1950 р.), «Основні принципи етики поліцейської служби» (1979 р.).

Ключові поняття: «національні стандарти професійної діяльності», «міжнародні стандарти професійної діяльності» «етикет», «мораль», «службовий етикет», «статут», «службовий етикет», «традиції», «ритуали», «Присяга», «професійна символіка».

Тестові завдання до теми 2

1. Виберіть правильне визначення: «Поліцейським є:...»

- а) громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції;
- б) громадянин України;
- в) громадянин України, який склав Присягу поліцейського;
- г) будь який громадянин країни.

2. Зазначте, що поліцейський має крім службового посвідчення:

- а) рацію;

- б) спеціальне звання;
- в) спеціальну освіту;
- г) спеціальний жетон.

3. Оберіть правильний варіант: «Вимоги до поліцейського: ...»

а) на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою;

б) на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту;

в) на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України ;

г) на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 20 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

4. Яке міністерство затверджує вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліції:

- а) Міністерство юстиції України;
- б) Міністерство внутрішніх справ України;
- в) Міністерство молоді та спорту;
- г) Міністерство оборони України.

5. Коли був затверджений Дисциплінарний статут Національної поліції України?

- а) 22 липня 2000
- б) 15 березня 2018;
- в) 1 березня 2018;
- г) 24 квітня 2017.

6. Визначте який різновид дисципліни включає в себе дані положення: дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, присяги поліцейського, наказів керівників:

- а) службова дисципліна;
- б) громадська дисципліна;
- в) військова дисципліна;
- г) навчальна дисципліна.

7. *Визначте хто є службовою особою поліції, наділеною правами та обов'язками з організації службової діяльності підлеглих їй поліцейських та інших працівників поліції і контролю за їхньою службовою діяльністю:*

- а) директор
- б) керівник;
- в) начальник;
- г) організатор.

8. *Визначте чи дозволяється втручання в службову діяльність поліцейських особами, які не є їхніми прямими керівниками, крім випадків, визначених Конституцією та законами України?*

- а) дозволяється за підтримки громадської організації;
- б) дозволяється;
- в) забороняється;
- г) жодної правильної відповіді;

9. *Правила етичної поведінки поліцейських затверджені наказом МВС України №1179 від:*

- а) 9 листопада 2016 р;
- б) 3 листопада 2015;
- в) 9 листопада 2014;
- г) 1 жовтня 2016.

10. *Визначте чи дозволяється поліцейському виконувати злочинний або явно незаконний наказ?*

- а) дозволяється та прямо визначено в Законі України «Про Національну поліцію»;
- б) забороняється;
- в) дозволяється;
- г) частково забороняється.

11. *Що повинен дотримуватися поліцейський у стосунках з колегами, з повагою ставитись до старших за віком?*

- а) естетики;
- б) етики;

- в) моральних засад;
- г) субординації.

12. Під яке покарання не може бути піддано поліцейського, який відмовляється виконувати протизаконне розпорядження?

- а) господарське
- б) дисциплінарне
- в) адміністративним;
- г) кримінальним.

13. Визначте переклад поняття “Деонтологія” (від грец. «*deon*» - і «*logos*»):

- а) уміння та навички;
- б) обов'язок і вчення;
- в) вчення і знання;
- г) знання і навички.

14. Зазначте що не відноситься до міжнародних стандартів професійної діяльності поліції, що входять до складу стандартів ООН:

- а) «Загальна декларація прав людини» (1948 р.);
- б) «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права» (1966 р.);
- в) «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1979 р.);
- г) «Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї» (2000).

15. *Оберіть не правильну відповідь «Керівник органу (підрозділу) поліції повинен: ...»*

а) бути прикладом дотримання Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, професійно-етичних вимог, основних принципів професійної діяльності та правил поведінки поліцейських, визначених цими Правилами, а також вимагати їх дотримання від підлеглих;

б) відповідати за віддані (видані) розпорядження (доручення) і накази, наслідки їх реалізації, відповідність їх законодавству України;

в) об'єктивно оцінювати виконання службових обов'язків підлеглими, а в разі порушення норм законодавства України або недотримання вимог цих Правил - ініціювати притягнення їх до відповідальності згідно із законодавством України;

г) не заохочувати етичну поведінку.

16. Оберіть правильну відповідь «Під час виконання службових обов'язків поліцейському заборонено:...»

а) контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям б) впливати на прийняття рішень та службову поведінку;

в) мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу;

г) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

17. Оберіть правильну відповідь «Під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен:...»

а) неухильно дотримуватися положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;

б) у кожному окремому випадку обирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, застосування якого призведе до настання найменш негативних наслідків;

в) неухильно дотримуватись антикорупційного законодавства України, обмежень, пов'язаних зі службою в Національній поліції України, визначених Законами України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України;

г) перебувати на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, уживати тютюнові вироби під час безпосереднього виконання службових обов'язків і в невстановленому місці.

18. Оберіть правильну відповідь «Керівник органу (підрозділу) поліції у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення підлеглими зобов'язаний...»

а) у межах своїх повноважень ужити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноважений орган у сфері протидії корупції;

б) відповідати за віддані (видані) розпорядження (доручення) і накази, наслідки їх реалізації, відповідність їх законодавству України;

в) об'єктивно оцінювати виконання службових обов'язків підлеглими, а в разі порушення норм законодавства України або недотримання вимог цих Правил - ініціювати притягнення їх до відповідальності згідно із законодавством України;

г) заохочувати етичну поведінку.

19. Оберіть неправильну відповідь «Керівник органу (підрозділу) поліції не має права: ...»

- а) перекладати свою відповідальність на підлеглих;
- б) заохочувати етичну поведінку;
- в) використовувати службове становище в особистих інтересах або інтересах третіх осіб;
- г) жодна відповідь неправильна.

20. Оберіть неправильну відповідь « Службова дисципліна, крім основних обов'язків поліцейського, визначених статтею 18 Закону України «Про Національну поліцію», зобов'язує поліцейського: ...»

- а) бути вірним Присязі поліцейського, мужньо і вправно служити народу України;
- б) знати закони, інші нормативно-правові акти, що визначають повноваження поліції, а також свої посадові (функціональні) обов'язки;
- в) не поважати права, честь і гідність людини, не надавати допомогу та запобігати вчиненню правопорушень;
- г) безумовно виконувати накази керівників, віддані (видані) в межах наданих їм повноважень та відповідно до закону.

Методичні поради щодо опрацювання теми 2

Під час вивчення положень цієї теми необхідно чітко і системно проаналізувати нормативно-правові акти, а також міжнародні договори, які містять норми, у яких закріплено вимоги до професійної етики поліцейського.

Тема 3. ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Індивідуальна культура поліцейського. Структура індивідуальної культури поліцейського.

Психологічна культура поліцейського, її структура. Поняття психіки й психічного складу особи: інтелект, почуття (емоції), воля, несвідоме. Десоціалізована і соціалізована особа. Психічні властивості особи. Система мотиваційних чинників. Професіограма поліцейського. Психограма поліцейського.

Психологія - це наука про загальні закономірності психічних процесів і своєрідність їх протікання в залежності від умов діяльності та індивідуально-типологічних особливостей людини. Вона вивчає загальні психічні взаємодії людини з середовищем, визначає, яким чином зовнішній вплив переходить у внутрішній (психічний) відбиток і стає регулятором діяльності людини.

Психологія може бути загальною (вивчає загальні закономірності і механізми психічної діяльності людини, її душевного життя) і прикладною (вивчає закономірності і механізми психічної діяльності людини в конкретних умовах практичної діяльності). Прикладні галузі психології різноманітні: педагогічна, інженерна, управлінська, космічна, соціальна, психологія праці, спорту та ін.

Поліцейська психологія - це наука, що вивчає закономірності і механізми психіки людей, включених у сферу правових відносин («людина-право»). Психологія служить своєрідним «передавальним механізмом» між нормативними приписами і поведінкою суб'єктів. Психічний стан, особливості характеру й особи потерпілого, правопорушника, свідка та інших протікають за загальні психологічними і психофізичними законами. Поліцейська психологія покликана виявити ці стани, досліджувати їх правове значення процесі розгляду поліцейської справи з метою зниження можливого порушення правових норм шляхом психологічного виправлення цих станів.

Ключові поняття: «воля», «інтелект», «конфлікт», «мотивація», «почуття (емоції)», «психіка», «психологічна культура».

Тестові завдання до теми 3

1. Наука, що узагальнює засоби формування спрямування психічної діяльності усіх учасників юридичної практики, вивчає психічні закономірності для їх найбільш успішного використання у мистецтві спілкування і прийнятті правильного рішення – це:

- а) правова психологія;
- б) правова естетика;
- в) напрям етики;
- г) юридична естетика.

2. Органічна єдність психологічної освіченості (знань, навичок, прийомів автотренінгу, саморегуляції тощо), волі, відповідних професійно-психологічних якостей, які чинять ефективний вплив на розв'язання правових ситуацій – це:

- а) психологічна культура юриста;
- б) корпоративна культура юриста;
- в) естетична культура юриста;
- г) етична культура юриста.

3. Структурними елементами складу психіки особи:

- а) інтелект, почуття, воля;
- б) інтелект, сила, воля;
- в) почуття, розум, воля;
- г) почуття, пам'ять, розум.

4. Фрустрація-це?

- а) стійкий і глибокий негативний емоційний стан, викликаний крахом надій на близьке досягнення значимої цілі, зрив стратегічних планів особи;
- б) свідомо регуляція власної поведінки, спрямована на досягнення результату, що передбачається як необхідність і можливість;
- в) раптово виникаюче в гострій конфліктній ситуації надмірне нервово-психічне перебудження, що виявляється в тимчасовій дезорганізації свідомості й в крайній активізації імпульсивних дій;
- г) психічний процес імпульсивної реакції поведінки, заснований на почуттєвому відбитку значимості зовнішніх впливів, тобто - це загальна реакція організму на життєво важливі впливи.

5. Суб'єктивні мотиви учасників конфліктної ситуації: основні установки юристів на вирішення справи, що не збігаються з конфліктуючою стороною; їх мотиви діяти так, а не інакше, обумовлені специфікою їхніх поглядів, переконань, інтересів - матеріальних і духовних-це:

- а) цілі;
- б) суб'єкти;
- в) об'єкти;
- г) причини.

6. Одним із основних стилів вирішення конфлікту є:

- а) співробітництва;
- б) примирення;
- в) підтримання;
- г) ліквідування.

7. Кримінальна психологія-це:

а) наука, що вивчає психічні закономірності, пов'язані з формуванням злочинної установки особи і груп правопорушників, утворенням їхнього злочинного наміру, підготовкою і вчиненням злочину, створенням злочинного стереотипу поведінки;

б) наука, що досліджує специфіку перевиховання і виправлення осіб, які скоїли злочин і відбувають покарання у виправно-трудовах закладах, залучення їх до трудової діяльності і нормального існування в соціальному середовищі;

в) наука, що вивчає основи розкриття і розслідування злочинів, судово-психологічної експертизи і психологічних аспектів судового процесу;

г) наука, що вивчає психологічний механізм управління державними і недержавними системами, в яких людині відведено основне місце.

8. Наука, що вивчає закономірності і механізми психіки людей, включених у сферу правових відносин («людина-право»)-це:

- а) поліцейська психологія;
- б) правова психологія;
- в) загальна психологія;
- г) психологія закону.

9. До загальної системи юридичної психології відносять:

- а) психологія юридичної праці; історія психології;
- б) кримінальна психологія; судова психологія;

- в) слідча психологія; предмет, методи, завдання;
- г) господарська психологія; предмет, методи, завдання.

10. Єдність психологічної освіченості та виховання в собі відповідних професійно-психологічних якостей, які допоможуть в розв'язанні правових ситуацій – це:

- а) психологічна культура юриста;
- б) політична культура юриста;
- в) етична культура юриста;
- г) моральна культура юриста.

11. Види конфліктів по кількісному охопленню учасників:

- а) внутрішньо-особистісний, міжособистісний, міжгруповий;
- б) внутрішній, зовнішній, загальний;
- в) особистий, загальний, міжгруповий;
- г) особистий, міжособистий, змішаний.

12. Види конфліктів в групі (колективі):

- а) по горизонталі, по вертикалі, змішані;
- б) прямі, не прямі, змішані;
- в) загальні, особисті, змішані;
- г) внутрішні, зовнішні, змішані.

13. Конфлікти за наслідками для службового колективу:

- а) позитивні, негативні;
- б) прямі, не прямі;
- в) внутрішні, зовнішні;
- г) особливі, спеціальні.

14. Скільки існує стадій конфлікту?

- а) 4;
- б) 5;
- в) 6;
- г) 7.

15. II стадія конфлікту означає:

а) переростання конфлікту з потенційного в реальний: усвідомлення учасниками конфлікту своїх вірно або невірно понятих інтересів, принципів, норм. її також називають стадією настання об'єктивної конфліктної ситуації;

б) визрівання потенційного конфлікту: формування суперечливих

інтересів, принципів, норм, які ще не осмислюються сторонами;

в) конфліктних дій: загострення емоційного фону протікання конфліктів;

г) зіштовхуються з правовою дійсністю, що уточнює їх початкові уявлення – образи конфліктної ситуації сприяє вирішенню проблеми або припиненню конфліктних дій.

16. *Наука, що вивчає основи розкриття і розслідування злочинів, судово-психологічної експертизи і психологічних аспектів судового процесу - це:*

а) судова психологія;

б) виправно-трудова;

в) управлінська психологія;

г) кримінальна психологія.

17. *Наука, що вивчає психічні закономірності, пов'язані з формуванням злочинної установки особи і груп правопорушників, утворенням їхнього злочинного наміру, підготовкою і вчиненням злочину, створенням злочинного стереотипу поведінки - це:*

а) кримінальна психологія;

б) виправно-трудова;

в) управлінська психологія;

г) судова психологія.

18. *Психічний механізм безпосередньої емоційної оцінки соціально значимих явищ - це:*

а) почуття;

б) емоції;

в) настрої;

г) стрес.

19. *Психічний процес імпульсивної реакції поведінки, заснований на почуттєвому відбитку значимості зовнішніх впливів - це:*

а) емоції;

б) почуття;

в) настрої;

г) стрес.

20. Раптово виникаюче в гострій конфліктній ситуації надмірне нервово-психічне перезбудження, що виявляється в тимчасовій дезорганізації свідомості й в крайній активізації імпульсивних дій - це:

- а) афект;
- б) страх;
- в) фрустрація;
- г) воля.

Методичні поради щодо опрацювання теми 3

Під час вивчення положень цієї теми особливу увагу слід звернути на структуру психологічної культури правника. Необхідно детально проаналізувати структуру психіки та її складові.

Також варто звернути увагу на вплив психології, яка служить своєрідним «передавальним механізмом» між нормативними приписами і поведінкою суб'єктів. Психічний стан, особливості характеру й особи потерпілого, правопорушника, свідка та інших протікають за загальні психологічними і психофізичними законами.

Тема 4. МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Моральна культура поліцейського. Моральні аспекти діяльності поліцейського. Насильство і мораль. Мета і засоби її досягнення. Моральні якості правника. Моральні категорії.

Моральна норма — це правило поведінки особи, яке має загальний характер, встановлюється суспільством у процесі його еволюційного розвитку, санкціонується громадською думкою (осудом) з метою регулювання службових і суспільних відносин та забезпечується альтернативною поведінкою.

Право є більш динамічною системою, ніж мораль. Правові норми швидше пристосовуються до зміни суспільних відносин, але і швидше старіють та потребують змін, не охоплюють поведінки людей через сувору регламентованість. Моральні норми, яким не властива детальна регламентація та конкретизація, створюються століттями, вони передаються з покоління в покоління, перетворюються у звичаї, загальноприйняті правила та цінності, які міцно вкорінюються у свідомості людей. Тобто їм властива еволюційність. Штучно створені моральні норми у суспільстві не приживаються.

Засобами забезпечення моральних норм є громадська думка, громадський осуд. Вони відіграють особливу роль у період розвитку демократії.

Моральні норми утверджують та підтримують певні соціальні цінності, орієнтують особу шляхом повелінь і заборон на їх практичне здійснення соціальне санкціонованим способом. Це забезпечує альтернативу вибору поведінки залежно від свідомості особи.

Отже, складна система моральних норм включає в себе відповідні правила, зразки поведінки, цінності, оцінки та мотиви створює певний моральний порядок. Норми моралі тоді стають ефективними, коли вони діють спільно з правом у взаємному нормативному і психологічному погодженні. Переслідуючи однакову мету, завдання і принципи, стають загальним правилом поведінки людини. Це засвідчує їхній неантагоністичний характер.

Як правова, так і моральна норма має свою структуру. Структура моральної норми — це об'єктивно зумовлена потребами морального регулювання її внутрішня організація в поділі на складові елементи та в певних зв'язках між ними. Такими елементами моральної норми є диспозиція, гіпотеза, санкція.

Ключові поняття: «професійний обов'язок», «професійна честь», «професійна гідність», «моральна відповідальність», «справедливість»,

«гуманність», «колективізм», «професійний такт», «совість», «корпоративна етика», «кодекс честі», «мораль», «моральний кодекс», «обов'язок».

Тестові завдання до теми 4

1. Коли відбувається формування професійної культури юриста?

- а) В процесі виконання ним службових завдань та функцій.
- б) У період навчання в системі підвищення кваліфікації юристів;
- в) Протягом всього періоду його професійної діяльності, починаючи з оволодіння ним навичками юридичної роботи в юридичних закладах освіти;
- г) В процесі самоосвіти, а також виконання службових завдань, пов'язаних з вирішенням кримінальних справ.

2. Які види культури охоплює професійна культура юриста?

- а) Правову;
- б) Правову, економічну, політичну, моральну та інші види;
- в) Правову, політичну;
- г) Моральну, етичну, комунікативну.

3. Вкажіть принцип етичної культури.

- а) Гуманність;
- б) Інтелігентність;
- в) Демократизм;
- г) Освіченість.

4. Що є елементом національної культури?

- а) Правова культура;
- б) Державна українська мова;
- в) Національний менталітет;
- г) Моральна культура.

5. Який принцип НЕ відноситься до духовної культури?

- а) Державність;
- б) Професіоналізм;
- в) Інтелектуальність;
- г) Моральність.

6. Як називається ступінь засвоєння юристом норм духовного права, оволодіння сукупністю духовних надбань людства у галузі науки, освіти, мистецтва та практичну реалізацію цих цінностей у правових нормах?

- а) Політична культура юриста;
- б) Професійна культура юриста;
- в) Духовна культура юриста;
- г) Правова культура юриста.

7. Які моральні почуття виявляються в юридичній діяльності?

- а) Астенічні почуття;
- б) Почуття сорому;
- в) Почуття гумору;
- г) Почуття патріотизму.

8. Вкажіть внутрішні причини моральної деформації юристів-практиків.

- а) Корумпованість вищих посадових осіб у системі влади і управління;
- б) Незадоволеність матеріальною винагородою за роботу і просуванням по службі;
- в) Правовий і моральний нігілізм у суспільстві;
- г) Недосконалість законодавства.

9. Яке поняття співвідноситься з визначенням: «вчення про систему морально-правових випереджувальних принципів професійної поведінки юриста, які відображають фактичні знання про людину, мораль, правові явища і суспільні закони з метою їх подальшого втілення у правову діяльність»?

- а) Правнича етика;
- б) Правнича естетика;
- в) Юридична деонтологія;
- г) Юридична психологія.

10. Яку називаються етичні вимоги, що містяться в правових нормах, невиконання яких може мати негативні наслідки?

- а) Корпоративна естетика;
- б) Державна естетика;
- в) Напрям етики;
- г) Офіційна етика.

11. Як називається морально-правове зобов'язання юриста перед професією, суспільством і державою?

- а) Присяга;
- б) Закон;
- в) Правило;
- г) Звичай.

12. Представники якої юридичної професії складають присягу, уривок з якої наведено: «Я, (ім'я та прізвище), урочисто присягаю у своїй _____ діяльності дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил _____ етики, чесно і сумлінно забезпечувати право на захист та надавати правову допомогу відповідно до Конституції України і законів України, з високою відповідальністю виконувати покладені на мене обов'язки, бути вірним присязі»?

- а) Адвокати;
- б) Нотаріуси;
- в) Поліцейські;
- г) Судді.

13. Представники якої юридичної професії складають присягу, уривок з якої наведено: «Урочисто присягаю виконувати обов'язки _____ чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси громадян і організацій, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання _____»?

- а) Адвокати;
- б) Нотаріуси;
- в) Поліцейські;
- г) Судді.

14. Представники якої юридичної професії складають наступну присягу: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання _____ та сумлінно виконувати свої службові обов'язки»?

- а) Адвокати;
- б) Нотаріуси;
- в) Поліцейські;
- г) Судді.

15. Представники якої юридичної професії складають наступну присягу: «Я, (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду _____, урочисто присягаю Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки _____, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки, не вчиняти дій, що порочать звання або підривають авторитет правосуддя»?

- а) Адвокати;
- б) Нотаріуси;
- в) Поліцейські.
- г) Судді.

16. Надайте визначення поняттю «Моральна (етична) культура особистості».

а) Система психологічних властивостей, що формуються в процесі раціонального взаємозв'язку особи юриста і вимог, що висуваються професією;

б) Міра моральної соціалізації особистості, тобто ступінь освоєння і привласнення пануючих у суспільстві моральних цінностей і ступінь реалізації їх у діяльності в різних сферах суспільного життя;

в) Система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, потреб, переконань, що виражають у моральній поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і їх зовнішніх проявів;

г) Система моральних принципів, що лежать в основі діяльності юриста, є його світоглядним і методологічним орієнтиром.

17. Що є етичною культурою юриста?

а) Система психологічних властивостей, що формуються в процесі раціонального взаємозв'язку особи юриста і вимог, що висуваються професією;

б) Міра її моральної соціалізації, тобто ступінь освоєння і привласнення пануючих у суспільстві моральних цінностей і ступінь реалізації їх у діяльності в різних сферах суспільного життя. Іншими словами — це досягнутий особистістю ступінь морального розвитку, який характеризується засвоєними і реалізованими в діяльності моральними цінностями;

в) Система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, потреб, переконань, що виражають у моральній

поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і їх зовнішніх проявів;

г) Система моральних принципів, що лежать в основі діяльності юриста, є його світоглядним і методологічним орієнтиром.

18. Що таке професійна етика юриста?

а) Система психологічних властивостей, що формуються в процесі раціонального взаємозв'язку особи юриста і вимог, що висуваються професією;

б) Міра її моральної соціалізації, тобто ступінь освоєння і привласнення пануючих у суспільстві моральних цінностей і ступінь реалізації їх у діяльності в різних сферах суспільного життя. Іншими словами — це досягнутий особистістю ступінь морального розвитку, який характеризується засвоєними і реалізованими в діяльності моральними цінностями;

в) Система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, потреб, переконань, що виражають у моральній поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і їх зовнішніх проявів;

г) моральних принципів, що лежать в основі діяльності юриста, є його світоглядним і методологічним орієнтиром.

19. Що розуміється під гуманним ставленням до людини?

а) Система естетичних почуттів, знань, умінь і навичок, що виражають ступінь оволодіння прекрасним і виявляються в поведінці юриста під час виконання своїх професійних повноважень;

б) Ставлення до її життя і здоров'я, честі і гідності як вищої соціальної цінності;

в) Система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, потреб, переконань, що виражають у моральній поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і їх зовнішніх проявів;

г) Система моральних принципів, що лежать в основі діяльності юриста, є його світоглядним і методологічним орієнтиром.

20. Як розкривається принцип моральних чеснот юриста?

а) Розуміння юристом свого призначення у суспільстві, набуття ним високих моральних чеснот сприяє тому, що держава морально зміцнюється;

б) Важливо шанувати переконання й світогляд інших людей, не нав'язувати своїх поглядів;

в) Юридична діяльність покликана відновлювати природну гармонію у правових відносинах, пізнання правової дійсності, прийняття справедливого рішення з моральної позиції не повинно призводити до очікування матеріальної чи іншої винагороди;

г) Юрист спирається на моральні норми, закріплені у законах.

Методичні поради щодо опрацювання теми 4

Під час вивчення положень цієї теми особливу увагу слід звернути на особливості моральної культури правника. Необхідно проаналізувати практику Європейського суду з прав людини у справах про порушення працівниками поліції ст. 3 і ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Важливо також з'ясувати значення окремих моральних категорій.

Тема 5. ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ПРАВ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Естетична культура поліцейського. Форми прояву естетичної культури поліцейського. Манери поведінки. Культура промови. Культура зовнішнього вигляду. Культура оформлення службових документів. Організація робочого місця. Зовнішній вигляд (дрес-код) поліцейського.

Естетика (від грец. естетікос - здатний відчувати) - це розділ філософії, що вивчає загальні принципи сприйняття, оцінки, творення людиною навколишнього світу з позицій його гармонії і краси. В естетиці можна виділити дві основні сфери явищ:

1) естетичного як специфічний прояв ціннісного ставлення людини до світу («філософія прекрасного»);

2) художньої діяльності людей («філософія мистецтва»). Обидві ці сфери, будучи органічно взаємозалежні, мають відносну самостійність.

Естетика юридичної діяльності - це система знань про вимоги до зовнішньої сторони діяльності, юриста і їх ролі в досягненні позитивних результатів в процесі розгляду юридичної справи. Вимоги правової естетики стосуються всіх аспектів діяльності юриста. Вони сприяють забезпеченню ефективної й оптимальної організації праці, її високої культури, створення обстановки ділового комфорту.

Естетику юридичної діяльності можна віднести до прикладної галузі знання, що вивчає вплив естетичних явищ на психофізіологічний стан юриста, розробку принципів правомірної поведінки, попередження правопорушень за допомогою краси навколишнього середовища, соціального оточення, творів мистецтва.

До сфери естетики юридичної діяльності входить вивчення естетичних почуттів особи юриста, дослідження емоційних реакцій і переживань, їх значення для фізичної і психічної життєдіяльності. Естетичні відносини - це здатність юриста оцінити явища дійсності як прекрасні або огидні, підняті або низинні, трагічні або комічні. Питання про природу естетичних стосунків і оцінок у зв'язку з психофізіологічним станом юриста, відчуттям необхідного і корисного для його фізичного і морального здоров'я є одним із головних у правовій естетиці.

Естетика юридичної діяльності естетика з'ясовує причини, що викликають відчуття приємного збудження і радості, зміни психічних станів, коли сум замінюється заспокоєнням, а останнє переходить у тривалу, духовну рівновагу (катарсис).

Ключові поняття: «дизайн», «естетика», «естетична культура», «естетичне», «потворне», «прекрасне», «трагічне», «тривіальне», «формалізація».

Тестові завдання до теми 5

1. Співвіднесіть визначення з поняттям: «Складний духовний феномен, який поєднує у собі гармонійність духовних структур людини (красу мислення), досконалість речей і явищ, котрі постають предметом мислення, і досконалість способів втілення в образах (знаках) прекрасно мислимих предметів».

- а) Етика;
- б) Естетика;
- в) Правнича етика;
- г) Юридична психологія.

2. Як характеризується діловий стиль одягу, якого має дотримуватися правник, особливо під час виконання службових обов'язків?

- а) Офіційністю;
- б) Стриманістю;
- в) Акуратністю;
- г) Всі варіанти правильні.

3. Співвіднесіть поняття з визначенням: «Естетична культура юриста-практика».

а) Система естетичних почуттів, знань, умінь і навичок, що виражають ступінь оволодіння прекрасним і виявляються в поведінці юриста під час виконання своїх професійних повноважень;

б) Міра її моральної соціалізації, тобто ступінь освоєння і привласнення пануючих у суспільстві моральних цінностей і ступінь реалізації їх у діяльності в різних сферах суспільного життя. Іншими словами — це досягнутий особистістю ступінь морального розвитку, який характеризується засвоєними і реалізованими в діяльності моральними цінностями;

в) Система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, потреб, переконань, що виражають у моральній поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і їх зовнішніх проявів;

г) Система моральних принципів, що лежать в основі діяльності юриста, є його світоглядним і методологічним орієнтиром.

4. Розуміння юристом правил зовнішньої гармонії своєї професійної діяльності та реалізація їх на практиці для ефективного розв'язання юридичних задач – це:

- а) Культура мови;

- б) Культура підготовки юридичних документів;
- в) Етична культура;
- г) Естетична культура.

5. *Співвіднесіть визначення з поняттям: «Розуміння юристом правил зовнішньої гармонії своєї професійної діяльності та реалізація їх на практиці з метою ефективного розв'язання юридичних завдань».*

- а) Корпоративна культура юриста;
- б) Естетична культура юриста;
- в) Етична культура юриста;
- г) Психологічна культура юриста.

6. *Представники яких із перелічених видів юридичної професії носять формений одяг?*

- а) Нотаріус;
- б) Суддя;
- в) Юрисконсульт;
- г) Адвокат.

7. *Юристу, що носить формений одяг, не забороняється, але і не рекомендується:*

- а) Носити предмети форменого одягу і знаки розрізнення змінених або невстановлених зразків;
- б) Носити одночасно предмети різних форм одягу, а також предмети форменого одягу з цивільним одягом;
- в) Носити формений одяг поза межами службової діяльності;
- г) Носити не випрасувані сорочки, з деформованими та забрудненими погонами.

8. *Який принцип НЕ відноситься до основних принципів естетичної культури юриста?*

- а) Юридична гармонія;
- б) Естетична домінанта;
- в) Феномен творчої волі;
- г) Моральність.

9. *Назвіть вченого, який вперше ввів у науковий обіг термін «естетика»?*

- а) О. Баумгартен;
- б) І. Бентам;
- в) Арістотель;

г) К. Маркс.

10. Завершіть речення: «Розвиток ритуально-обрядової культури у юридичній практиці належить до ..».

- а) Функцій естетичної культури юриста;
- б) Принципів моральної культури юриста;
- в) Феноменів юридичної професії;
- г) Змісту юридичної практики.

11. Хто найповніше визначив сутність естетичної культури: «красивим є те, що найкраще відповідає своєму призначенню»?

- а) Сократ;
- б) Платон;
- в) Арістотель;
- г) Гіппократ.

12. Що НЕ є складовою естетичних відносин?

- а) Взаємодія;
- б) Конфлікт;
- в) Авторитет;
- г) Вчинок.

13. Що НЕ відноситься до чинників, які формують естетичну свідомість?

- а) Естетичне почуття;
- б) Естетичний смак;
- в) Естетичний ідеал;
- г) Естетичні відносини.

14. Яке поняття визначається наступним чином: «складова частина духовної культури правника, система законодавча закріплених, історично та природно встановлених правил поведінки й спілкування у службовій та позаслужбовій діяльності, які відповідають моральним вимогам суспільства і національній духовності»?

- а) Юридичний етикет;
- б) Естетичний ідеал;
- в) Естетичний смак;
- г) Національна традиція.

15. Вкажіть зовнішні прояви внутрішньої естетичної культури юриста.

- а) Естетичне почуття;
- б) Естетичний смак;
- в) Естетичний ідеал;
- г) Манера поведінки.

16. Вкажіть основний чинник впливу на естетичну культуру юриста.

- а) Менталітет українського суспільства;
- б) Специфіка діяльності юриста, його професіоналізм, що потребує врахування «законів краси»;
- в) Природні, кліматичні умови, в яких працює юрист;
- г) Умови виховання юриста.

17. Що розуміється під «готовністю юриста брати участь у створенні прекрасного»?

- а) Наявність естетичних знань, естетичної інформованості про прекрасне у природі, літературі, театрі, музиці, поезії, живопису й інших видів мистецтва;
- б) Перетворення накопиченої інформації і естетичних знань у естетичне переконання, в уміння естетично сприймати й оцінювати як твори мистецтва, так і професійний обов'язок, усвідомлювати цінність і необхідність його «красивого» виконання;
- в) Вміти «красиво» говорити, організувати роботу, спілкуватися з колегами і клієнтами відповідно до естетичних знань і переконань;
- г) Вміння підбирати одяг відповідно до події.

18. Як естетична культура допомагає початківцю-юристу?

- а) ідеали про «добро» і «зло»;
- б) Відновити попередню уявну красу професійної діяльності, але на раціональній і почуттєвій основі з обґрунтуванням естетичних форм юридичних дій;
- в) Визначити для себе, які манери поведінки притаманні професійному юристу;
- г) З'ясувати наскільки важливий охайний зовнішній вигляд для юриста.

19. Як з грецької мови перекладається термін «естетика»?

- а) Розсудливість;
- б) Звичай;

- в) Здатний відчувати;
- г) Псувати.

20. Який принцип покладено в основу нормативної естетики?

- а) «Золотого перетину»;
- б) Домінанти одного над іншим;
- в) Боротьби добра зі злом;
- г) Творчої стабільності.

Методичні поради щодо опрацювання теми 5

Під час вивчення положень цієї теми особливу увагу слід звернути на особливості естетичної культури юриста. Необхідно детально проаналізувати вимоги нормативних актів як міжнародного, так і внутрішньодержавного рівня, в яких містяться вимоги до юриста (естетичного характеру).

Курсантам необхідно акцентувати увагу на відповідних вимогах до працівника Національної поліції.

Тема 6. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Комунікативна культура поліцейського. Сутність професійного спілкування, його функції. Візуальна психодіагностика. Спілкування з керівником. Спілкування з підлеглими і співробітниками. Спілкування з громадянами, потерпілими, підозрюваними (обвинуваченими). Спілкування з іноземцями. Міжособистісні протиріччя, непорозуміння, конфлікти. Причини виникнення міжособистісних конфліктів. Способи розв'язання конфліктів. Керівник і його роль в формуванні психологічного клімату службового колективу.

Особливості професії юриста потребують “суб’єкт-суб’єктних” стосунків з клієнтами; поєднання якостей педагога, психолога, вихователя, оскільки діяльність пов’язана з вирішенням однієї з проблем у житті людини – встановлення життєвої істини. Тому сьогодні, за умов становлення демократії в нашій державі, важливим є підвищення ефективності та вдосконалення професійної підготовки юристів шляхом формування у них комунікативної культури, як однієї із складової високоякісної юридичної діяльності.

Останнім часом в дослідженнях вчених багато уваги приділяється питанням комунікації, культури спілкування, діяльності і компетенції юриста.

Розкриваючи сутність поняття “комунікативна культура” необхідно охарактеризувати поняття “комунікація”, “діяльність”, “спілкування”, які тісно співвідносяться один з одним у межах досліджуваної проблеми.

На сьогоднішній день існує приблизно сто визначень поняття комунікації. У перекладі з латинської “комунікація” – спілкуюся з ким-небудь, передаю інформацію. В гуманітарних науках поняття “комунікація” пов’язане із специфікою обміну інформацією у соціумі.

Отже, *комунікативна культура* юриста має на увазі оволодіння ним необхідними для професійної діяльності особистісними якостями, враховуючи при цьому професійно-трудова діяльність юриста з чітко позначеними повноваженнями, що потребує конкретних правових знань, вмінь і навичок, необхідного рівня професійно-правового мислення і діяльності, а також адекватного спілкування із застосуванням методів виховання.

Ключові поняття: «комунікація», «взаємовплив», «діяльність», «спілкування», «психодіагностика», «конфлікт», «вземодія», «ввічливість», «звернення», «комунікабельність», «обов’язок», «субординація», «такт».

Тестові завдання до теми 6

1. Співвіднесіть поняття з визначенням: «Вербальне спілкування».

- а) Спілкування за допомогою жестів;
- б) Спілкування за допомогою мови;
- в) Спілкування за допомогою погляду;
- г) Спілкування за допомогою технічних засобів.

2. Зіткнення протилежних, несумісних один з одним тенденцій у свідомості окремо взятого індивіда, у міжособистісних взаємодіях або міжособистісних відносинах індивідів чи груп людей, пов'язане з негативними емоціями, переживаннями - це...

- а) Конфлікт;
- б) Суперечка;
- в) Дискусія;
- г) Змагання.

3. Суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень називається.

- а) Моральний конфлікт;
- б) Правова колізія;
- в) Конкуренція інтересів;
- г) Конфлікт інтересів.

4. Чи допускається використання юристом анекдотів у професійному спілкуванні?

- а) Ні, категорично не допускається;
- б) Не рекомендується, адже це не сприятиме діловому спілкуванню;
- в) Допускається, але тільки у неформальній обстановці;
- г) Не забороняється.

5. Як називається взаємодія між людьми, в результаті якої виникає контакт, вплив, відносини і спілкування?

- а) Перцепція;
- б) Комунікація;
- в) Інтеграція;

г) Трансакція.

6. *Що належить до засобів невербальної комунікації?*

- а) Такесика;
- б) Проксематика;
- в) Жести;
- г) Міміка.

7. *Як перекладається з латини слово «соттинісо»?*

- а) Навчатися;
- б) Робити спільним;
- в) Справедливість;
- г) Дружелюбність.

8. *Яка наука приділяє значну увагу вивченню комунікації?*

- а) Риторика;
- б) Філософія;
- в) Естетика;
- г) Історія.

9. *Як називається оптимальне поєднання властивостей і особливостей учасників взаємодії, яке сприяє згуртованості?*

- а) Сумісність;
- б) Кооперація;
- в) Адаптація;
- г) Організація.

10. *Як називається звернення до співрозмовника за уточненням?*

- а) Доповнення;
- б) Забезпечення;
- в) Допомога;
- г) З'ясування.

11. *Як класифікують види комунікацій за масштабом процесу комунікації?*

- а) Масові, середнього рівня, локальні;
- б) Зовнішні (міжгрупові), внутрішньогрупові;
- в) Активні і пасивні;
- г) Вербальні, невербальні.

12. Як класифікують види комунікацій за спрямованістю процесу комунікації?

- а) Масові, середнього рівня, локальні;
- б) Зовнішні (міжгрупові), внутрішньогрупові;
- в) Активні і пасивні;
- г) Вербальні, невербальні.

13. Як класифікують види комунікацій за ступенем ініціативності?

- а) Масові, середнього рівня, локальні;
- б) (міжгрупові), внутрішньогрупові;
- в) Активні і пасивні;
- г) Вербальні, невербальні.

14. Як класифікують види комунікацій залежно від використання певної знакової системи?

- а) Масові, середнього рівня, локальні;
- б) Зовнішні (міжгрупові), внутрішньогрупові;
- в) Активні і пасивні;
- г) Вербальні, невербальні.

15. Надайте визначення поняття «консультування».

а) Специфічна форма ділового спілкування в юридичній практиці, що полягає в наданні професійної правової допомоги фізичним та юридичним особам;

б) Обговорення проблем, обмін думками, ідеями, поглядами щодо важливих державних, громадських проблем;

в) Частина судового розгляду, в якій особи, які беруть участь у справі, у своїх промовах дають оцінку дослідженим доказам, наводять підсумки своїх пояснень, дають оцінку дослідженим доказам, наводять власну точку зору щодо результату розгляду справи;

г) Розмова двох чи більше осіб з метою отримання необхідної інформації, вирішення важливих проблем.

16. Надайте визначення поняття «дебати».

а) Специфічна форма ділового спілкування в юридичній практиці, що полягає в наданні професійної правової допомоги фізичним та юридичним особам;

б) Обговорення проблем, обмін думками, ідеями, поглядами щодо важливих державних, громадських проблем;

в) Частина судового розгляду, в якій особи, які беруть участь у справі, у своїх промовах дають оцінку дослідженим доказам, наводять

підсумки своїх пояснень, дають оцінку дослідженим доказам, наводять власну точку зору щодо результату розгляду справи;

г) двох чи більше осіб з метою отримання необхідної інформації, вирішення важливих проблем.

17. Надайте визначення поняття «судові дебати».

а) Специфічна форма ділового спілкування в юридичній практиці, що полягає в наданні професійної правової допомоги фізичним та юридичним особам;

б) Обговорення проблем, обмін думками, ідеями, поглядами щодо важливих державних, громадських проблем;

в) Частина судового розгляду, в якій особи, які беруть участь у справі, у своїх промовах дають оцінку дослідженим доказам, наводять підсумки своїх пояснень, дають оцінку дослідженим доказам, наводять власну точку зору щодо результату розгляду справи;

г) Розмова двох чи більше осіб з метою отримання необхідної інформації, вирішення важливих проблем.

18. Надайте визначення поняття «бесіда».

а) Специфічна форма ділового спілкування в юридичній практиці, що полягає в наданні професійної правової допомоги фізичним та юридичним особам;

б) Обговорення проблем, обмін думками, ідеями, поглядами щодо важливих державних, громадських проблем;

в) Частина судового розгляду, в якій особи, які беруть участь у справі, у своїх промовах дають оцінку дослідженим доказам, наводять підсумки своїх пояснень, дають оцінку дослідженим доказам, наводять власну точку зору щодо результату розгляду справи;

г) Розмова двох чи більше осіб з метою отримання необхідної інформації, вирішення важливих проблем.

19. Яке поняття відповідає визначенню: «Система духовно-матеріальних цінностей у сфері функціонування комунікативних зв'язків різного рівня у юридичній сфері, передбачає сформованість у фахівця комунікативних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтирів і мотивів, стратегій мислення і поведінки у різних процесійних ситуаціях»?

а) Естетична культура юриста;

б) Комунікативна культура юриста;

в) Психологічна культура юриста;

г) Політична культура юриста.

20. *Що є специфічною особливістю комунікації в юридичній діяльності?*

- а) Емоційність;
- б) Відповідальність;
- в) Публічність;
- г) Примусовість.

Методичні поради щодо опрацювання теми 6

Під час вивчення положень цієї теми особливу увагу слід звернути на визначення комунікативної культури правоохоронця враховуючи: 1) професійно-трудова діяльність; 2) комунікативну компетентність; 3) комунікативну спрямованість; 4) особистісні та професійні якості юриста. Не менш важливим у формуванні комунікативної культури юриста є висока самоорганізація та відповідальне ставлення, як до обраної професії, так і до власної комунікативної культури та культури взагалі. Наукове осмислення комунікативної культури юриста має важливе значення для діяльності працівника зазначеної професії».

Тема 7. ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО: ФОРМИ ПРОЯВУ ТА ПРОФІЛАКТИКА

Формалізм. «Подвійний стандарт». Корупція. Хамство. Цинізм.

Правовий дилетантизм. Правовий ідеалізм. Правовий нігілізм. Правовий інфантилізм. Негативно-правовий радикалізм. Спекулятивно-правовий популізм.

Основні причини професійної деформації. Вдома, депресія і стрес як об'єктивні чинники професійної деформації.

Суїцид, його причини.

Критерії і показники негативного і позитивного морально-психологічного клімату в службовому колективі.

Профілактика професійної деформації поліцейського. Основні фактори впливу на стан морально-психологічного клімату: службово-функціональні, економічні, управлінські.

Деформація правосвідомості – це негативне соціально-правове явище, що являє собою порушення всіх чи кількох компонентів структури правосвідомості (ідей, установок, переконань тощо), їх відхилення від встановленої норми (В. Коробка).

Видами (проявами, способами) деформації правосвідомості є такі:

1) *правовий інфантилізм* – несформованість, недостатній рівень правових знань при особистій впевненості у власній високій професійній юридичній підготовці;

2) *правовий дилетантизм* – вільне поводження з законами або з оцінкою юридичної ситуації не через корисливі мотиви, а через недбале ставлення до юридичних цінностей;

3) *правовий ідеалізм (романтизм або фетишизм)* – гіпертрофоване уявлення про роль юридичних засобів при вирішенні соціально-економічних, політичних та інших завдань;

4) *правовий догматизм* – деформована правосвідомість особи, суспільства, групи, що характеризується формальним прийняттям (без доказів, на віру) положень закону, ототожнення закону з правом, сліпим виконанням догми права;

5) *правова демагогія* – легковажне або свідоме здійснення такого впливу окремої особи або громадських організацій на свідомість людей, наслідком якого стає формування однобічного або викривленого уявлення про правову дійсність;

6) «переродження» правосвідомості – один із найнебезпечніших проявів деформації правосвідомості, якому притаманний максимальний ступінь викривлення правових ідеалів, свідченням чого стає свідоме

вчинення людиною навмисних, переважно тяжких кримінальних злочинів, мотивами яких найчастіше стають хуліганство, користь тощо.

7. Правовий нігілізм – найбільш поширений вид деформації правосвідомості, що являє собою заперечення соціальної цінності права, свідоме ігнорування вимог закону, різко критичне ставлення до вимог дотримання права та поваги до нього.

Правовий нігілізм має різні прояви та відтінки, що підтверджується наведеною нижче класифікацією його основних різновидів.

Так, залежно від ступеня заперечення юридичних явищ можна виокремити абсолютний та відносний правовий нігілізм.

Абсолютний правовий нігілізм передбачає повне неприйняття права як соціальної цінності, стійку невіру в його справедливість, силу та ефективність.

Відносний правовий нігілізм виявляється в сумніві, скептичному ставленні до тієї чи іншої сфери правового регулювання, в негативному сприйнятті окремих юридичних явищ.

Залежно від загальної спрямованості заперечення можна виокремити конструктивний та деструктивний правовий нігілізм.

Конструктивний правовий нігілізм має загальне позитивне спрямування, в ньому проглядається прагнення створити більш досконалі форми та механізми регулювання суспільних відносин.

Деструктивний правовий нігілізм може бути охарактеризовано як нігілізм занепаду. Він виникає тоді, коли, говорячи словами Ніцше, «воля до ніщо» стає господинею над «волею до життя». В його основі – заклик до руйнування без будь-якої позитивної програми створення. Залежно від форми об'єктивації може бути теоретичний та практичний правовий нігілізм, тобто нігілізм «як стан розумів, почуттів» та «як образ дій, лінія поведінки».

Теоретичний правовий нігілізм полягає в запереченні цінності права у принципі, виходячи з міркувань про необхідність звільнення особистості від будь-яких обмежень, про неприпустимість правового примусу або з аналізу дійсних недоліків існуючої правової системи.

Практичний правовий нігілізм, у свою чергу, може бути активним та пасивним. Активний правовий нігілізм виявляється у відвертому ігноруванні юридичних приписів, вчиненні правопорушень, грубому свавіллі чиновників. Як особливий різновид активного нігілізму можна виокремити гедонічний нігілізм – його носій одержує задоволення від свого заперечення, він використовує будь-яку можливість для порушення вимог закону, навіть коли є можливість досягти своєї мети правомірними засобами.

Пасивний правовий нігілізм «замикається у мовчанні, згортанні

всіх проявів життєдіяльності». Громадяни припиняють брати участь у виборах, референдумах, не звертаються за допомогою до державних органів. Особливим різновидом пасивного правового нігілізму є «аскетичний» нігілізм, тобто демонстративне невикористання наданих об'єктивним правом можливостей навіть тоді, коли вони є доступними.

Ключові поняття: «деформація», «правовий нігілізм», «правовий дилетантизм», «правовий інфантилізм», «правовий романтизм», «подвійні стандарти», «стрес», «телефонне право».

Тестові завдання до теми 7

1. *Правовий нігілізм – це:*

а) деформований стан правосвідомості особистості, суспільства, групи, що характеризується ігноруванням вимог закону, цінності права, зневажливим відношенням до правових принципів і традицій;

б) соціально-моральне явище, яке виражається у запереченні загальноприйнятих цінностей;

в) комплекс специфічних, взаємодіючих змін у особистісній структурі;

г) форма деформації свідомості, що виражається в абсолютизації ролі права.

2. *Яке визначення моралі ви вважаєте правильним?*

а) мораль – це історичні норми, які в сьогоденні суспільстві не діють;

б) мораль – це сукупність правил, принципів і норм, що регулюють поведінку людей у суспільстві;

в) мораль – це імперативно-оціночний спосіб відношення людини до дійсності, на основі принципового протиставлення добра і зла;

г) мораль – це характеристика особистості, певна сукупність моральних якостей, добродійностей.

3. *У негативному відношенні до права, неприйнятті законів, їх ігноруванні знаходить свій вияв таке явище, як:*

а) правовий нігілізм;

б) правова неграмотність;

в) правовий дилетантизм;

г) правова культура.

4. *Які з наведених нижче документів можна вважати офіційними нормативними джерелами юридичної деонтології?*

а) етичний чи деонтологічні кодекси (правила поведінки) професій-

них груп юристів, які прийняті в державі;

б) законодавчі та інші нормативно-правові акти держави в тій їх частині, в якій містяться нормативні приписи етичного змісту;

в) етичні чи деонтологічні кодекси (правила поведінки) юристів, які затверджені, як міжнародні стандарти;

г) статuti політичних партій, які прийняті їх з'їздами.

5. Компоненти, за допомогою яких характеризується правова культура:

а) всі вищеназвані компоненти разом;

б) правова ідеологія;

в) правова психологія;

г) правомірна поведінка.

6. Психологічна культура юриста включає:

а) комплекс психологічних знань, у тому числі психологію особистості і діяльності, психологію юридичної праці, психологічні характеристики окремих юридичних професій і вміння користуватися цими знаннями;

б) всі відповіді вірні;

в) впевненість у необхідності психологічних знань для високопрофесійної діяльності;

г) психологічну самосвідомість та психологічну поведінку.

7. Поняття професійної та правової культури характеризується:

а) схожі;

б) вірної відповіді немає;

в) синонімічні;

г) як тотожні.

8. Професійна культура юриста охоплює:

а) економічну або політичну культуру;

б) всі відповіді вірні;

в) тільки правову культуру юриста;

г) правову, економічну, політичну, моральну, та інші види професійної культури юриста.

9. Поняття загальної та професійної культури юриста співвідноситься, як:

а) загальне та конкретне;

б) ціле та частка;

- в) зміст та форма;
- г) сутність та явище.

10. Справедливість вироку, як його морально-правова характеристика означає:

- а) існує для покарання злочинців;
- б) правильне за формою вирішення справи;
- в) відповідність його, як юридичним, так і моральним принципам;
- г) формальне дотримання закону.

11. Професійна деформація юриста пов'язується з:

- а) негативними наслідками професійної діяльності;
- б) розладами його психічних станів;
- в) неадекватністю самооцінки, сприйняття навколишньої правової обстановки;
- г) всі відповіді вірні.

12. Професійна культура юриста формується лише:

- а) у період навчання в системі підвищення кваліфікації юристів;
- б) в процесі самоосвіти, а також виконання службових завдань, пов'язаних з вирішенням кримінальних справ;
- в) в процесі виконання ним службових завдань та функцій;
- г) протягом всього періоду його професійної діяльності, починаючи з оволодіння ним навичками юридичної роботи в юридичних закладах освіти.

13. Правову культуру особистості складають:

- а) правові знання, оцінки, почуття, погляди;
- б) договори, консультування, правовий захист;
- в) всі відповіді не вірні;
- г) правосвідомість і правове мислення, правомірна поведінка, результати правового мислення і правомірної поведінки (правові відносини).

14. Як називається сукупність правил поведінки, які сформувалися у суспільстві стихійно, існують у свідомості людей і відображають прийняті у даному суспільстві погляди на добро і зло, честь і совість, обов'язок і справедливість, і таким чином, виступають критеріями у ставленні людей один до одного і до суспільства?

- а) право;
- б) мораль;

- в) правосвідомість;
- г) законність.

15. Термін «культура» у теорії права означає:

- а) знання закону;
- б) внутрішні переконаність особи щодо значення права для суспільства;
- в) виконання вимог законів та підзаконних нормативно-правових актів;
- г) глибоке знання і розуміння права, високосвідоме виконання його вимог, як усвідомленої необхідності та внутрішньої переконаності.

16. Гіпертрофоване уявлення про роль юридичних засобів при вирішенні соціально-економічних, політичних та інших завдань - це?

- а) правовий ідеалізм;
- б) інфантилізм;
- в) нігілізм;
- г) дилетантизм.

17. Душевний стан, що переживається як засмучення, пригніченість, тривога, ангедонія (втрата здатності отримувати задоволення від звичних справ) – це...

- а) класична депресія;
- б) психогенна депресія;
- в) невротична депресія;
- г) звичайна депресія.

18. Соціально-медичні заходи профілактики професійної деформації:

- а) правильний спосіб життя;
- б) наявність хобі;
- в) вміння відволікатися від робочих питань в родині та улюблене хобі;
- г) побудова нормальних психологічних відносин з колегами, клієнтами.

19. Профілактика професійної деформації у сфері організації професійної діяльності це:

- а) постановка реальних завдань – прийняття всіх заходів для виконання їх у термін;
- б) у працівників науково світогляду, морально-правових переконань, ідейно-політичних і вольових якостей;

- в) виховання самокритики, сили волі та характеру;
- г) формування навичок вести цілеспрямовану роботу з людьми.

20. Що є несформованістю, недостатнім рівнем правових знань при особистій впевненості у власній високій професійній юридичній підготовці:

- а) правовий інфантилізм;
- б) правовий дегматизм;
- в) правова демагогія;
- г) правовий нігілізм.

Методичні поради щодо опрацювання теми 7

Основні положення щодо поводження поліції із затриманою особою та взаємодія поліції із громадськістю та іншими державними органами визначаються Правилами етичної поведінки поліцейських, що затверджені наказом МВС України №1179 від 9 листопада 2016 р.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»

1. «Подвійний стандарт» як прояв професійної деформації поліцейського.
2. Види професійної деформації поліцейського.
3. Візуальна психодіагностика.
4. Втома, депресія і стрес як об'єктивні чинники професійної деформації.
5. Декларація про поліцію: загальні положення.
6. Державний примус і мораль.
7. Десоціалізована і соціалізована особа.
8. Дисциплінарний статут Національної поліції України: загальні положення.
9. Естетичні вимоги до оформлення документів.
10. Етичні засади професійної діяльності поліцейського.
11. Запобігання конфліктних ситуацій у службовій діяльності.
12. Зовнішній вигляд (дрес-код) поліцейського.
13. Історія розвитку деонтологічних знань.
14. Керівник і його роль в формуванні психологічного клімату службового колективу.
15. Комунікативна культура поліцейського: поняття та загальна характеристика.
16. Конфлікт в діяльності поліції та способи його вирішення.
17. Корупція як прояв професійної деформації поліцейського.
18. Критерії і показники негативного і позитивного морально-психологічного клімату в службовому колективі.
19. Культура зовнішнього вигляду в діяльності поліцейського.
20. Культура оформлення службових документів.
21. Культура промови в діяльності поліцейського.
22. Манери поведінки в діяльності поліцейського.
23. Мета і засоби її досягнення в контексті моральної культури поліцейського.
24. Міжособистісні протиріччя, непорозуміння, конфлікти.
25. Моральна відповідальність поліцейського.
26. Моральна культура поліцейського: поняття та структура.
27. Моральний спосіб освоєння світу. Поняття моральної культури.
28. Моральні якості поліцейського.
29. Напрями подолання професійної деформації поліцейського.

30. Національні стандарти діяльності Національної поліції.
31. Негативно-правовий радикалізм як прояв професійної деформації поліцейського.
32. Об'єктивні та суб'єктивні фактори виникнення професійної деформації.
33. Обов'язок і моральні вимоги як предмет поліцейської деонтології.
34. Організація робочого місця.
35. Основні вимоги до поведінки поліцейського.
36. Особливості професійної деформації поліцейського.
37. Особливості професійної етики поліцейських.
38. Особливості формування естетичної культури поліцейського.
39. Поліцейська деонтологія як навчальна дисципліна.
40. Поняття і структура психологічної культури поліцейського.
41. Поняття психіки й психічного складу особи.
42. Поняття та форми прояву естетичної культури поліцейського.
43. Права і обов'язки поліцейського як елементи моральної культури.
44. Правила етичної поведінки поліцейських.
45. Правовий дилетантизм як прояв професійної деформації поліцейського.
46. Правовий ідеалізм як прояв професійної деформації поліцейського.
47. Правовий інфантилізм як прояв професійної деформації поліцейського.
48. Правовий нігілізм як прояв професійної деформації поліцейського.
49. Предмет курсу «Поліцейська деонтологія».
50. Присяга.
51. Причини виникнення міжособистісних конфліктів.
52. Професійна деформація поліцейського, її причини.
53. Професійна етика і поліцейська деонтологія.
54. Професійна честь поліцейського.
55. Професійний обов'язок поліцейського.
56. Професійний такт поліцейського.
57. Професійні та моральні вимоги до поліцейського.
58. Професійно-психологічна підготовленість поліцейського.
59. Профілактика професійної деформації поліцейського.
60. Психічні властивості поліцейського.
61. Психограма поліцейського.
62. Символіка в діяльності поліцейського.

63. Система мотиваційних психічних чинників поліцейського.
64. Службовий етикет.
65. Спекулятивно-правовий популізм як прояв професійної деформації поліцейського.
66. Співвідношення норм моралі та права.
67. Спілкування з громадянами, потерпілими, підозрюваними (обвинуваченими).
68. Спілкування з іноземцями.
69. Спілкування з керівником.
70. Спілкування з підлеглими і співробітниками.
71. Стандарти ООН професійної діяльності поліції.
72. Стандарти Ради Європи професійної діяльності поліції.
73. Статут і службовий етикет.
74. Структура індивідуальної культури поліцейського.
75. Структура курсу «Поліцейська деонтологія»
76. Сутність і прояви професійної деформації.
77. Сутність професійного спілкування, його функції.
78. Толерантність і недискримінація в діяльності поліції.
79. Традиції та ритуали в діяльності поліцейського.
80. Формалізм як прояв професійної деформації поліцейського.
81. Функції та завдання курсу «Поліцейська деонтологія».
82. Хамство як прояв професійної деформації поліцейського.
83. Цинізм як прояв професійної деформації поліцейського.
84. Визначте співвідношення національних та міжнародних стандартів професійної етики поліцейських.
85. Павленка І.І., Петренко П.П., Сидоренка С.С. затримали за підозрою у вчиненні тяжкого злочину. Маючи інформацію про те, що Іванов І.І. був організатором злочину, з метою впливу на поведінку інших членів злочинної групи, поліцейські під час допиту застосовували засоби фізичного впливу. Які стандарти професійної діяльності порушили поліцейські?
86. Міжнародні акти та національне законодавство передбачають чіткі умови і порядок застосування сили працівниками поліції. Зважаючи на положення теорії прав людини вкажіть, чому держава і міжнародна спільнота вводять обмеження на застосування сили поліцією. Відповідь обґрунтуйте.
87. На семінарському занятті виникла дискусія з приводу визначення можливих обставин, за наявності яких поліцейським дозволяється застосовувати катування. Курсант Шпак І.А., зазначив, що будь-які обставини не можуть бути виправданням катувань. У свою чергу, курсант Дорофєєва Ю.Г. не погодилась з його думкою, вказавши, що викорис-

тання катувань може мати місце за наявності наступних умов: стан війни чи загроза війни; внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан; наказ вищого начальника або державної влади. Визначте, позиція якого курсанта є правильною? Відповідь обґрунтуйте.

88. Порівняйте моральну культуру правника і поліцейського.

89. Проаналізуйте діяльність кримінальної поліції та визначте вид професійної деформації, що найбільш характерний для працівників цього підрозділу.

90. Проаналізуйте діяльність органів досудового розслідування та визначте вид професійної деформації, що найбільш характерний для працівників цього підрозділу.

91. Проаналізуйте діяльність патрульної поліції та визначте вид професійної деформації, що найбільш характерний для працівників цього підрозділу.

92. Проаналізуйте діяльність поліції особливого призначення та визначте вид професійної деформації, що найбільш характерний для працівників цього підрозділу.

93. Проаналізуйте діяльність спеціальної поліції та визначте вид професійної деформації, що найбільш характерний для працівників цього підрозділу.

94. Проаналізуйте причини випадків катування та жорстокого поводження в діяльності Національної поліції та назвіть заходи профілактики такої поведінки.

95. Складіть перелік основних нормативних документів, що містять деонтологічні стандарти поліцейських.

96. Складіть професіограму дільничного.

97. Складіть професіограму працівника Національної поліції.

98. Складіть професіограму працівника оперативного підрозділу поліції.

99. Складіть професіограму працівника патрульного підрозділу.

100. Складіть професіограму слідчого.

101. Складіть схему державних стандартів юридичної професії як офіційних джерел поліцейської деонтології..

102. Складіть схему основних факторів впливу на стан морально-психологічного клімату.

103. Складіть схему причин професійної деформації.

104. Складіть схему форм прояву естетичної культури поліцейського.

105. Схематично відобразіть естетичні вимоги до оформлення службових документів.

106. Схематично відобразіть основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою.

107. Схематично відобразіть основні положення взаємодії поліції із громадськістю та іншими державними органами.

108. Схематично відобразіть основні положення поведження поліції із затриманою особою

109. Схематично відобразіть принципи поведження з в'язнями.

110. Схематично відобразіть принципи, щодо ролі осіб, які здійснюють судове переслідування.

111. Схематично відобразіть функції поліцейської деонтології.

112. У ході слідства у резонансній справі в одному з поліцейських відділів досить жорстоко поводитися з підозрюваним. Його протягом тривалого часу допитували, працівники поліції змінювали один одного, а підозрюваному не давали скористатися туалетом, пити, їсти, спати. Крім того, його кілька разів ударили, тривалий час він перебував прикутим наручниками до труби опалення. Коли вранці наступного дня йому стало погано, його примусили підписати заяву про те, що він не має претензій до поліції і до того, як з ним поводитися, і повідомили про те, що його можуть забрати родичі. Через два дні він помер у лікарні від загострення декількох хронічних захворювань (у тому числі серця і нирок). Представники правозахисних організацій пред'явили звинувачення поліції в тому, що права цієї людини були грубо порушені, і це стало причиною її смерті. Які стандарти професійної діяльності порушили поліцейські?

113. У червні 2020 року слідчий Петрова Ю.В., використовуючи яскраве світло та гучне прослуховування гімну України, понад п'ять годин проводила допит підозрюваної Сидорченко Л.П. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 150 КК України (експлуатація дітей). Отримавши згоду підозрюваної надати письмове визнання своєї винуватості Петрова Ю.В. зменшила яскравість світла та вимкнула музику, але не надала підозрюваній стільця для написання зізнання, пояснивши це відсутністю фінансування з боку держави. Які стандарти професійної діяльності порушили працівники поліції?

Навчально-методичне видання

**Саєнко Марина Іванівна
Селіхов Дмитро Анатолійович
Лантух Ірина Сергіївна
Жеглінська Тетяна Олегівна**

**ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ
ЗБІРНИК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**

Навчально-методичний посібник

Підп. до друку 14.04.2021 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times.
Друк трафаретний (RISO), цифровий. Папір офісний.
Ум.-друк. арк. 3,50. Обл.-вид арк. 3,75. Тираж 30 прим. Зам. № 02/21-нп

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018